

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXXI. De furtis Filiorum, Servorum, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

quibus saltem per consuetudinem certum jus habet ad medietatem, se per occultam compensationem servare indemnem, multò magis familiæ reponere necessaria; similiter si maritus dotem ab uxore allatam absque spe recuperationis dilapidet vel negligat, potest uxor ex bonis mariti sibi maturè providere de indemnitate; aut si maritus post mortem bona propria relicturus sit, ex iisdem ante omnes creditores petere solutionem dotis, quia de jure habet hypothecam privilegiatam in omnia bona mariti ad assicurandam dotem; si tamen res dotalis non mensurata neque æstimata sine culpâ mariti periisset v. g. domus casu conflagrasset, ad nihilum teneretur maritus, neque ejus hæredes, quia res dotalis tunc mansit sub dominio uxoris, idèdque & huic perit, secus si res dotalis fuerit mensurata v. g. 50. plaustra vini, aut domus certo pretio taxata, tunc enim dominium & periculum rei etiam casuale ex dispositione legum transit ad Maritum.

C A S U S XXXI.

De Furtis Filiorum, Servorum, &c.

Jabin filiusfamilias dubitat 1. *Qualiter disponere possit de bonis castrensibus, quasi castrensibus, adventitiis, profectitiis.* 2. *An & qualiter surripiens aliquid de bonis paternis teneatur restituere, & quid si fratres etiam sint furati, vel pater credatur remissurus, si rogaretur, vel restitutionem non petat.* 3. *Quæ hic sit materia gravis.* 4. *An filio laboranti pro patre debeat salarii.*

rium, & si non detur, occultè compensare possunt.
 5. Quid si servi pecunias, esculenta, &c. surripiant, aliis donent. 6. Labori se subtrahant, agrosent, vel servitium deserant. 7. Fragmenta re elaboranda retineant. 8. Aut aliquid ex pretiis rerum pro Domino emptarum, sub prætectu, quod mercatores remiserint. 9. Vel expensas fecerint.
 Proresolut.

I. QUÆR. I. Quid circa filiosfamilias eorumque bona? R. I. *Filiusfamilias* dicitur, qui est constitutus sub patriâ potestate; *patria potestas* est jus à legibus introductum, quod pater, vel unus ex ejus ascendentibus habet in filium, vel procreatione, vel saltem rescripto Principis legitimum, & in certa ejus bona; sive filius sit naturalis, sive adoptivus in quacunque ætate, donec emancipetur: emancipatio olim fiebat multipliciter, modò censetur filius emancipari per hoc, quòd uxorem ducat, & seorsim habitet.

R. II. Bona, quæ filius habere potest, sunt quadruplicia. I. *Castrensia*, quæ filius in castris sive ex testamento, donatione, aut legato à commilitonibus factò, sive ex peculio castrensi, aut etiam ex famulatu Regis acquirit.

2. *Quasi castrensia*, quæ quidem in castris non acquiruntur, sed in jure habentur quasi castrensia, qualia sunt, quæ filius acquirit ex officio publico Judicis, Doctoris, Advocati, Syndici, Medici, Prætoris, ex Clericatu, donatione Regis, propriâ parsimoniâ, &c. horum bonorum uti & præcedentium filiusfamilias, si pubes sit, plenum habet dominium & administrationem; ideòque de his pater filio invito disponere non potest; secus si non sit pubes.

3. Bona *adventitia*, quæ filio adveniunt per

artes mechanicas, fortunâ, donatione, hæreditate vel legato ex lineâ maternâ : horum dominium directum est penes filium, dominium utile penes patrem; si tamen res sit usu consumptibilis, ut pecunia, frumentum, &c. tenebitur pater ad restitutionem, si eis utatur, quia filius erat eorum Dominus proprietarius.

4. Bona *profectitia* sunt, quæ filius accipit à patre vel intuitu patris, horum dominium & ususfructus est penes patrem, nisi fortè pater dederit filio aliquid in patrimonium, vel ad suscipiendos S. Ordines,

QUÆR. II. Quid circa furta filiorum familias? *æ.* Seqq. 1. Peccat filius, si patre invito aliquid surripiat ex bonis, quæ sunt sub patris dominio vel administratione, ut certum est ex illo Proverb. 28. *Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre, & dicit, hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est;* teneturque restituere ipsam rem ablatam, si adhuc existat, vel æquivalens ex bonis castrensis, vel quasi castrensibus, si habeat, vel si non habeat, deducere in divisionem hæreditatis cum fratribus, nisi fortè & hi similiter sint furati, aut hi, aut pater remittat, vel certò credatur remissurus, si rogaretur, quem præ verecundia rogare non audeat. *Nav. Less. dub. 13. n. 7. Dicast. n. 184.* aut si pater aut fratres sciant, nec satisfactionem petant, censentur condonare *Burghab. cent. 2. Cas. 36.*

2. Pro materiâ necessariâ ad mortale filii, respectu patris valdè divitis & benefici, ab aliquibus non improbabiler statuantur 20. vel 30. aurei, si filius sit unicus, & non impendat ad usus illicitos, aut tales, in quibus pater omnino scitur esse invitus : respectu patris mediocri-

ter divitis 3. vel 4. aurei, ab aliis plus, ab aliis minus, tu prudens Confessarie id non tantum ex re accepta; sed ex facultatibus patris, ejus liberalitate, & affectu in filium, ex liberorum pluralitate, ex accipientis ætate, & usu, dijudicanda, ut conscientiam non nimium laxes, nec temerè scrupulum peccati mortalis injicias.

4. 3. Quamvis possit pater filio in domo paternâ laboranti laborem suum specialiter compensare, absque hoc, quòd aliis filius faciat injuriam, ad hoc tamen non tenetur ex justitia, *Sylv. V. Peculium. l. qu. 22. P. Nav. L. 3. c. 1. n. 76. Moya. t. 6. d. 4. n. 41. Laym. & alii apud ipsos contra Barth. Less. Lopez. Dicast. n. 187. Ratio est*, tum quia opera industrialis filii ex jure & consuetudine debetur patri, tum quia filius à patre habet victum, amicum, instructionem, & curam paternam, neque pater se filio obligavit ex contractu sicut servo conductitio, ergo non est, unde oriatur obligatio justitiæ, multò minus poterit filius ejusmodi laborem sibi occultè compensare, occulta enim compensatio locum non habet, nisi quando debitum est certum, hic autem ad summum est probabile.

5. QUÆR. III. Quid circa furta famulorum, opificum, &c. & Seqq. 1. Certum est & hoc, si invito Domino aliquid notabile furentur, peccare mortaliter cum obligatione restituendi, vel si non habeant, saltem per extraordinariam diligentiam, laborem, & obsequia compensandi; respectu tamen famulorum etiam aliquantò major quantitas requiritur, quàm respectu extraneorum, æstimanda secundum opulentiam, & liberalitatem Domini, ac circumstantias *Cas. prac. n. 1.* insinuat.

2. Multorum est sententia, minuta domesticorum furta in alimentis non coalescere in materiam gravem, eò quòd Domini tantum videantur inviti quòad modum, si domestici ea consumant; si autem extraneis donent, vel vendant, certum est etiam invitos esse quòad materiam; quod semper videtur dicendum, si materia tandem fieret notabilis etiam in esculentis, præsertim pretiosioribus, & extraordinariis, etiamsi ipsimet domestici ea absument, quis enim credat Dominum non esse invitum quòad substantiam, si servus multa pretiosa electuaria, aut etiam mediam vel integram melioris vini amam intra annum furtivè absumeret?

3. Servi sæpius partem temporis labori debito subtrahentes, furtum & quidem mortale committunt, quamprimum per ejusmodi negligentiam damnum grave Domino illatum fuerit; an verò famuli, qui ante tempus servitium deserunt, vel ex eo dimittuntur, amittant integrum salarium, & qualiter tempus absentia, vel ægritudinis iis subtrahi possit, dicam *Cas. 57. n. 15.* Item an operam suam pluribus locare possint, *ibid. n. 14.*

4. Famuli, opifices, sartores, textores, molitores, aurifices, furripientes fragmenta, & reliquias materiæ sibi ad elaborandum traditæ peccant, prout supra dictum est de furtis minutis factis eidem vel diversis, nisi forsan fragmenta sint tam exigua, ut Domini non censeantur ea curare, vel tacitè remittere, eò quòd non repetant, cum facillè possint

5. Si mercator sartori, vel famulo pro hero aliquid ementi partem pretii remittat, vel aliquid donet, ut potius à se, quàm ab alio emat, pos-

possunt id, per se loquendo, retinere; si tamen alibi idem minori pretio habere possint, Domino injuriam faciunt, idem est, si rigidius mercando aliquid de communi pretio subtrahant, & sibi retineant. Ratio est, quia non suo, sed nomine committentis emunt, ergo pars de pretio subtracta non ipsis, sed committenti debetur.

9. 6. Si tibi amico, vel famulo committatur, ut alteri frumentum pretio indeterminato, vel determinate tribus aureis emas, tu autem indutius emas duobus & medio, non potes medium aureum tibi retinere, quia liberè & non tuo sed alterius nomine hanc industriam posuisti; si tamen expensas fecisti, ut minoris emeret, v. g. ivisti ad remotiorem urbem, poteris has expensas compensare, saltem ex præsumpto Domini consensu, quia hæ expensæ ei fuerunt utiles, *V. Cas. 41. n. 24.*

C A S U S XXXII.

De Causis à furto excusantibus.

MAbbo varia aufert. 1. Sub pretextu necessitatis gravis, vel quasi extrema. 2. Non obstante, quod Dominus rei sit in necessitate simili. 3. Aut res sit valde pretiosa ei. 4. Eam habere potuerit, labore, emptione, mutuo, vel simili petitione. 5. Et habeat alibi in re vel in spe. 6. In extremam necessitatem consumit res sibi commodatas, depositas, mutuas. 7. Excusat se titulo occulta compensationis. 8. Quia alias cogentur famulos dimittere, vel ipse famulari. 9. Quia